

SZASZÁN TÖL

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban dívtól.
Egy évre ..... 10 h.
Negyedévre ..... 3 h.
Helyben hálós kordra.
Egy évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 h.
Változó postán szállítva.
Egy évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 h.
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, kivétel a
Ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatala
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetők és hirdetősek a kiadó-
hivatalban intézendők.

XI. évfolyam 236. szám.

Nagyvárad.

Szombat 1915 október 16.

Pozserovác elfoglalása.

A bolgárok megkezdték a támadást.

Budapest, okt. 15. (Hivatalos.)

Délkeleti hadszíntér.

Az ellenség súlyos veszteséget szenvedett. Az Erinó Prton át előnyomuló osztrák-magyar csapatok az ellenséget a Vincenál a Dunába szakadó Voletica patakon túl vetették vissza.

Az alsó Morava mindkét partján előnyomuló német csapatok harcra elfoglalják Pozsarevácot. A bolgár I. hadsereg megkezdte a támadást a szerb keleti határon át és birtokba vette a szorosok magaslatait Belogradosik és Knyazevác körül.

Visszavert olasz támadások.

Budapest, október 15. (Hivatalos.)

Olasz hadszíntér.

A tiroli harcvezetés az ellenség erős tüzérségi tüzelése még tart. Az ellenség csak a willgereuthi fennsíkon kísérelt meg gyalogsági támadásokat. Éjfélkor több olasz század nyomult elő állásaink ellen, de rövid tüzharc után visszavonulásra kényszerültek. Hasonlóképp meghiúsult egy újabb közeledési kísérlet a reggeli órákban.

A karinthiai határon és a tengeremelléken az általános helyzet változatlan. A harcvezetés egyes szakaszai az ellenség tüzérségének tartós tüzelése alatt állanak. Egy, a fennsík szélén Peteano közelében előnyomuló olasz csapatot ellentámadásunk visszavetett.

Orosz hadszíntér.

Budapest, október 15. (Hivatalos.)

Nincs jelentősebb esemény.

Höfer.

Olaszország és a Balkán.

Budapest, október 15. (Saját tud.) Rómából jelentik, hogy a politikai körök véleménye szerint Itália a Balkán kérdésben egyelőre passiv marad.

Elhibázott volt a Szaloniki partraszállás.

Budapest, október 15. (Saját tud.) Pétervárról jelentik: Athéni orosz követ jelentésének megérkezése után Szaszanov lakásán az összes miniszterek részvételével tanácskozás volt. Szaszanov kijelentette, hogy Venizelosz bukása után a Szaloniki partraszállás elhibázott cselekedett volt. Szaszanov szerint Oroszország politikai balsikerei harcéri kudarcainak eredménye.

Az entente csapatainak kétségbeesztő helyzete Szalonikiben.

München, október 15. Stockholmból jelentik a M. N. Nachrichtenek: Az athéni orosz követ jelentésének megérkezése után Pétervárott Szaszanov külügyminiszter magánlakásán valamennyi miniszter részvételével tanácskozás volt. Szaszanov kijelentette, hogy a görög események a német diplomáciának legnagyobb sikerét jelentik. A Szalonikiben való partraszállás Venizelosz visszalépése után elhibázott akció. A partraszállott hadtest helyzete kétségbeesztő. Minisztertanács után a sajtóképviseleket fogadták és felvilágosították a helyzetről. Szaszanov ezenkívül a távirati ügynökség útján közzétette a balkáni diplomáciai akciónak leírását, amely azt igyekszik bebizonyítani, hogy Oroszország diplomáciai vereségét a katonai kudarcoknak kell tulajdonítani.

A pápa az örményekért.

Lugano, október 15. Az Osservatore Romano jelenti: A pápa megbizta Monsignore Dolei delegátust, hogy a török kormánynál interveniáljon az örmények érdekében. A pápa sajátkezü levelet küldött a szultánnak ebben az ügyben. Válasz még nincs.

„TURUL”
cipőgyár részv. társ.

Temesvár.

A monarchia legnagyobb cipőgyára

Vezérszerepet töltenek be

A VILÁGHIRŰ

TURUL CIPŐK

130 saját fióktelep.
900 000 pár évi gyártás
1200 munkás és alkalmazott.

Fiókraktár
Nagyvárad,
Kossuth-utca

Románia semlegessége.

Budapest, október 15. (Saját tud.) Times szerint a románok semlegessége a bulgárok támadása után nem sokáig tartható fenn. Az antant meg fogja kísérelni, hogy rábírsja Romániát a mozgósítás elrendelésére. Romániában a krízis tetőpontjára hágott, az antant és a központi hatalmak hallatlan erőfeszítéseket fejtenek ki, hogy Romániát maguknak megnyerjék.

Nagy angol és francia vereségek.

Berlin, október 15. A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszintér.

Mormellettől északkeletre és keletre az angolokat állásaikból ismét kivetették, csak az ugynevezett Diszgruba nyugati szélén tudták magukat egy kis árokrendszerben megtartani. A Champagneban szász csapatok Auberivétől keletre kitakarították a franciák egy fészket, mely állásukban a nagy támadások óta még tartották magukat. Öt tisztet és 30 főnyi legénységet elfogtak és több gépfegyvert zsákmányoltak. Az október 13. ról 14-re virradó éjjel a folyamatban lévő hadműveletekre nézve katonai szempontból fontos chalouhi és Whitylefranchoa pályaudvarokra egyik léghajónk bombákat dobott.

Visszavert orosz előretörések.

Keleti hadszintér.

Hindenburg tábornagy hadserege.

Dünaburgtól délnyugatra és délre az oroszok tegnap több ízben megújították támadásukat a Dünaburg Nowoalexandrovskij müntől délre. Szokatlanul nagy veszteségek mellett vertük vissza őket.

Meszelovótól északkeletre hasonlóképp összeomlott két támadásuk. A harmadik előretörésük alkalmával az oroszoknak itt sikerült zászlóalj szélességben állásukba behatolni. Ellentámadásunk folyamatban van.

Léghajónk egyike bőségesen dobott bombákat a minszki pályaudvarra, ahol ezidőszent nagy számu csapatot raknak vonatra. Öt hatalmas robbanást és egy nagy tűzvészt figyeltünk meg.

Lipót bajor herceg tábornagy és Linsingen tábornok hadseregeinél nincs újabb esemény.

A németek elfoglalták Pozsarevácot.

Támadnak a bulgárok

Balkán hadszintér.

Mackensen tábornagy hadseregeinél a hadműveletek tervszerűen folynak. Belgrádtól és Szemendriától délre hátrább szorítottuk a szerbeket. 430 szerbet elfogtunk, 3 ágyut, köztük egy nehezett zsákmányoltunk. Ma éjjel rohammal elfoglaltuk Pozsarevác déli arcvonalának erődműveit is. Ezzel a megerősített város birtokunkba jutott. A bulgárok I. számú hadserege megkezdte a támadást a szerb keleti határon át és birtokába vette a szorosok magaslatait Belogradcsik Knyazevác körül. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Francia kormányválság.

Budapest, október 15. (Saját tud.) Scheveningbe érkezett párisi jelentések új általános miniszterválságra engednek következtetni. A Vivianikabinet állása megrendült. A republikánusok többsége kormányváltást követel. A kamara tegnapi ülése nagyon viharos lefolyású volt. A szocialisták és a radikálisok Vivianit személyében gyalázták, kalandornak, hazugnak és népcsalónak mondták. Az ülést legnagyobb izgalmak közepette rekesztették be. Caillaux, Clemenceau és más befolyásos politikusok titkos ülést követelnek, hogy a kormányt a hadi helyzetről való felvilágosításra kényszerítsék. Franciaországban új, fontos események vannak küszöbön.

Delcassé levele.

Páris, október 14. A Petit Journal jelenti, hogy Delcassé a Viviani miniszterelnökhöz küldött levelében azt írta, hogy a kormánnyal a szaloniki expedíció dolgában, amelylyei szembe helyezkedett, nincs egy véleményen. A levél tegnap délelőtt politikai körökben kézről-kézre járt.

Olasz jegyzék Oroszországnak

Stockholm, október 15. Ma érkezett meg ide az a hír, hogy Carlotti márkai, pétervári olasz nagykövet, az elmúlt vasárnap jegyzéket nyújtott át az orosz külügyminiszteriumban. Carlottit báró Schilling főtitkár fogadta, akivel egy óra hosszat tárgyalt. A jegyzék élénken foglalkoztatja Pétervár politikai köreit, bár annak tartalma felől természetesen senki sem tud semmi bizonyost. Így aztán a legkalandosabb hírek keringenek. Erősen fokozza az izgalmat még az is, hogy a cenzura még Carlottinak a külügyminiszteriumban való megjelenéséről szóló híreket is törölte az orosz lapokban Egyesek szerint a jegyzékben Olaszország azt panasolja, hogy egyrészt Nelidov athéni orosz követnek nem sikerült a görög kormányt aktív beavatkozásra bírni, másrészt pedig Szaszonov még szeptember közepén kijelentette a pétervári olasz követnek, hogy a Bulgária a legrosszabb esetben csak semleges marad. Görögországnak és Bulgáriának az állástoglalása erősen kétségessé teszi a Dardanella akció sikerét, holott Olaszország elhatározására a beavatkozást illetőleg éppen ennek az akciónak a sikerébe vetett remény volt a legnagyobb befolyással. Újabb jelentés szerint Carlotti kihallgatást kért a cártól a főhadiszálláson, amelyet azonban azzal hátrítottak el, hogy a cárnál legközelebb Carskoje S-loba szándékozik utazni és így a kihallgatás kérdését is majd akkor oldják meg.

Szalonikiban megrekedtek az entente csapatai.

Lugano, október 15. A „Corriere della Sera”-nak jelntik Athénból: A szalonikii események érthetetlenül zavarosak. Nem lehet megérteni, hogy mi volt az oka annak, hogy a már vonatra tett szövetséges csapa-

tokot közvetlenül az elindulás előtt ismét kiszállították a vonatból. Félni lehet, hogy a szövetségesek már későn fognak érkezni.

A négyes-szövetség Bulgária ellen.

London, október 15. (Magyar Távirati Iroda.) A Reuter ügynökség római tudósítója táviratozza: Fel vagyok hatalmazva annak a kijelentésére, hogy a négyesszövetség kormányai nagy haderőket küldenek Bulgária ellen. Százezer ember vár Szalonikiban a partraszállásra.

Románia érdekei.

Stockholm, október 15. A „Stockholms Dagblad” berlini levelezője egy előkelő német politikussal beszélgetést folytatott. Az államférfiu véleménye szerint a balkáni események igen gyors tempóban fognak lebonylódni. Románia, az orosz nyomás ellenére, mindvégig semleges marad. Románia teljességgel az érdek okos politikáját folytatja, melynek irányítója a mindenkori harc-téri helyzet és az ellenfelek erőviszonyainak száraz mérlegelése. Erről az oldalról Németország vezető körei semmiféle komplikációtól nem tartanak.

Miért lett diszdoktor Tisza István gróf?

— A Magyar Kurir intervjua. —

Mivel a miniszterelnök diszdoktorsága körül különféle kombinációk és kommentárok hangzottak el, a Magyar Kurir hitelesen óhajtott megállapítani e diszdoktorság okát és történetét. Azért felkereste az egyetem jog és államtudományi karának egyik régi professzorát, akitől ez ügyben az alábbi teljesen megbízható információt nyerte:

— Legelőször hangsúlyozom — mondotta a professzor — hogy a mi karunk mint független tudós testület a béke idejében sem volt semminemű politikai, vagy pláne pártmanifesztációra kapható. Annál távolabb tartja magát ilyesmitől ma, a mai nagy időkből folyó pártközi „treuga dei” idején.

— Tisza István gróf miniszterelnök egyetemi nagy kitüntetése nem szól az ő kormányzatának általában, mert hiszen köztudomásu, hogy karunkban az ellenzékhez tartozók is számosan vannak, hanem szól annak az államférfiúnak, aki e nagy időben kinőt bármely pártkötelékből és a nemzetet teljes erővel lelki egységre bírni s a lelki egységre jutottat méltón képviselni tudja és bírja és szól különlegesen annak a nagyjelentőségű közjogi ténynek, mely a magyar címer és lobogó ősi jussát elismerésre méltó módon restaurálja. A kitüntetésnek ezt a jellegét mindennél hitelesebben megállapítja és tanúsítja az a tény, hogy a javaslatot egy értelemmel terjesztette elő a karnak két közjogi professzora, akik ezidőszent minden párton kívül állanak, valamint az a körülmény is, hogy a tárgyilagosan megokolt javaslatot a jelenvolt ellenzékiek is megszavazták.

* **Értesítés.** A Polgári Takarékpénztár értesíti t. ügyfeleit, hogy a nála jelezett II. kibocsátásu hadikölcsön kötvények az eredeti elismervények ellenében átvethetők.

A villamosmű bérbeadása.

A Nagyváradi Városi Vasut is bérbe akarja venni a városi villanytelepet.

Tegnap mutattunk rá, hogy két fővárosi villamos részvénytársaság is megkereste Nagyvárad városát a villamosmű bérbevétele iránt. Tegnap egy harmadik vállalat és pedig a Nagyváradi Városi Vasut részvénytársaság intézett beadványt a városhoz; amelyben reflektál a városi villamosmű bérletére.

Már kifejtettük azon véleményünket, hogy mily óriási hibát követne el Nagyvárad városa, hogy ha ezen legjövendőbb közművét kiadná a kezéből s a bérletnél mutatkozó látszólagos előnyökért magán vállalat kezére adná a közönség érdekeit.

Részletes ajánlat még nem érkezett a városhoz, de annyi kétségtelen, hogy bármint kedvezők legyenek is az ajánlatok, a házikezelésnél még mindig nagyobb jövendőséget ér el a város, amellet, hogy nem szolgáltatja ki a város közönségét a bérlők kénye-kedvének és szekaturájának.

Nagyváradnak már elég keserű tapasztalata van a különböző szerződésekkel. Minden részvénytársaság nem azért vállalkozik, hogy a közönség érdekeit szolgálja, hanem a részvényesek érdekei az elsők s arra törekszik, hogy vállalatából minél nagyobb hasznot huzzon. Csak ezután jöhet szóba a közönség érdeke. Hatványozott formában áll ez az olyan vállalkozásoknál, ahol nincs szabad verseny, hanem tiszta monopoliumot bérel egy részvénytársaság.

Ha anyagi előnyökről nem is volna szó, már a közönség érdekeinek megóvása is azt parancsolná egy városnak, hogy a monopoliumjellegű közintézményeket városi kézben kell tartani.

Más városok hasonló közintézményeket, ha azok magánkézben vannak, még óriási áldozatok árán is igyekeznek megváltás után városi kézbe venni.

Kassa városa éppen most tárgyal abban, hogy a magánkézben levő gázgyárat és villamostelepet megváltsa.

Ennek a törekvésnek az igazságát és helyes voltát Nagyvárad városa is felismerte akkor, midőn saját maga létesítette a villamostelepet s nem fogódzott semmiféle magánvállalattal a város világitásának ellátására. Éppen így tervbe vette Nagyvárad városa a magán kézben levő gázgyár megvételét. — Hogy ez irányban a megkezdett tárgyalások holt pontra jutottak, ennek oka a többek között a nehéz közgazdasági viszonyokban keresendő és található fel.

Vagy kérdezze meg Nagyvárad város tanácsa Temesvár városát, hogy hajlandó volna-e villamostelepét bérbeadni s egyáltalán megegyezhetők tartaná-e a város és a közönség érdekéből villamostelepének bérbeadását? Azt hisszük, hogy a válasz nem volna kedvező azokra, akik a nagyváradi villamostelep bérbeadását favorizálják s mondva csinált hangulatot igyekeznek a bérbeadás mellett kelteni. Ismerjük ezt a forrást s lehet, hogy majd rá is mutattunk.

A város polgármestere, évekkal ezelőt,

mikor felvetették bizonyos oldalról a bérbeadás eszméjét, határozottan perhorreszkálta a bérbeadást s a város érdeke ellen valónak mondott minden ilyen törekvést. Azt hisszük most is csak ez az álláspontja s a város törvényhatósága sem helyezkedik más álláspontra, hanem ellene lesz minden csábítgatásnak, és igyekszik a város villamostelepét házikezelésben olyan jövendős vállalattá tenni, amely hivatva lesz Nagyvárad városát az anyagi boldogulás felé vinni.

A Nagyvárad Városi Vasut részvénytársaság tegnap a következő beadványt intézte Nagyvárad város tanácsához:

Tekintetes Városi Tanács!

A nagyváradi városi villamosművek vezetésében beállott változások miatt közbevetve amint az köztudomású a t. tanács azzal foglalkozik, hogy a villamosművek adminisztrációját a műszaki és kereskedelmi szempontok figyelembevételével arra az útra terelje, hogy annak vezetése úgy Nagyvárad város áramfogyasztó közönségének, mint Nagyvárad városának a művekhez fűzött anyagi érdekeltisége a legkedvezőbb alakuljon.

A több irányban megvitattott javaslatok között felmerült az a javaslat is, hogy a villamosművek üzeme, egy meghatározandó időtartamra bérlő társaságnak bérbe adassék.

Alulírott részvénytársaság, amely a villamosművek áramfogyasztói között mint a legnagyobb áramfogyasztó szerepel, melynek működése és fejlődése Nagyvárad városához van fűzve és amelynek legfontosabb érdekei közé tartozik az is, hogy a villamos áramot szolgáltató telep leggazdaságosabban és a fogyasztó közönségnek, valamint Nagyvárad városának teljes megelégedésére működjék, tisztelettel bejelentjük, hogy a villamosművek bérletére nézve a t. tanácsnak ajánlatot kívánunk tenni.

Ajánlatunk alapelveit ezen első alkalommal rövid vonásokban fogjuk vázolni és legyen szabad fönntartani magunknak azt, hogy ajánlatunk részleteit akkor adjuk elő, amikor a villamosművek státusának vizsgálata után abba a helyzetbe juthatunk, hogy a részletekre nézve is szerződési tervezet alakjában ajánlatunkat előterjeszthessük.

Előterjesztendő bérleti szerződésünk kiindulási alapelveit minimumként kötelezni kívánjuk magunkat arra, hogy Nagyvárad város a bérlet által a telep jelenlegi jövendőségének előnyeit a bérlet tartama alatt továbbra is élvezze így:

a) a befektetések, amortizációk és kamatterheit a bérlő társaság fedezze;

b) úgy a közvilágítás, mint a városi üzemek és bérletek árammal való ellátásánál a város ugyanazokat az előnyöket élvezze, mint a megkötendő bérleti szerződés előtti időben.

c) Nagyvárad városa a bérlet tartama alatt is a telep jövendőségeiben és fejlődésének előnyeiben részesüljön.

A részletekre is kiterjedő szerződési tervezetet közbevetve amint azt fentebb jeleztük, csak akkor lesz módunkban a tanács elé juttatni, ha nekünk alkalom adatik arra, hogy a villamostelep jelenlegi állagával részleteiben is behatóan foglalkozzunk.

Kérjük a tanácsot, hogy jelen ajánlatunkat elvben elfogadni és nekünk módot adni méltóztassék arra, hogy a részletes szerződési tervezethez szükséges adatokat helyszíni tanulmányok alapján beszerezhesük, hogy ennek figyelembe vételével a bérleti szerződés tervezetét a t. tanács elé juttathassuk.

Legyen szabad újlag kiemelnünk, hogy vállalatunknak Nagyvárad városához fűződő érdekei és annak szervezete — úgy véljük mindenképpen feljogosítana bennünket arra, hogy kijelenthesük, miszerint abban az esetben ha a t. tanács a villamostelep jövő vezetését, illetőleg abban az irányban döntene,

hogy bérlet után kívánja a villamostelep fejlődését előmozdítani, úgy vállalatunk már a fenti okoknál fogva is leghivatottabb arra, hogy mint bérlő társaság Nagyvárad város áramfogyasztó közönségének és Nagyvárad városának a bérleti intézményhez fűződő összes igényeit kielégítse.

Ajánlatunkat a t. tanács jóindulatába ajánlva, vagyunk

Nagyvárad, 1915. évi október 11-én.

Teljes tisztelettel

Nagyvárad Városi Vasut R. T.

Urbán Adolf, Szmaszenka Ernő.

Történet tanítás

a váradolvaszi temetőben

1914. október hó 14-én reggel 8—9 óráig.

Münchenben jártamkor véghetetlenül tetszett nekem az Ó képtár (Altes Pinakoteka) kertjében látott igen igen kedves jelenség. Egy sereg 10—12 éves leánygyermeket vezetett ott körül az ó jóságos tekintetű öreg professzoruk és minden bokornál, minden disznóvénynél megállott, magaköré gyűjtötte a kis leánykákat és aztán német alaposággal fejtegette előttük azt a növényt, amely előtt a figyelemmel hallgató kicsisereg éppen megállapodott. Azt nem mondhatom, hogy éppenséggel valami nagy érdeklődéssel kísérték volna a jó pápaszemmes bácsi érkező hangjait, mert hát a műtárlat kertjében sok-sok más érdekes jelenség, a járókelők száza és ezrei, különböző csoportosulások nagyon alkalmasak voltak arra, hogy a botanika rejtelmébe még nem nagyon beavatott leánykák figyelmét más irányba tereljék. De maga a gondolat, hogy a természetet, a természetben tanítják, nagyon megtetszett nekem s elhatároztam magamban, hogy mihelyest tehetem, én is követem müncheni kollegám példáját és az Uristen szabad ege alá viszem kis tanítványaimat, hogy ott tarthassak nekik előadást, ahol a szemléltető képeket a legnagyobb Mester alkotó keze konstruálta.

Bizony azóta nagyon sok viz lefolyt az Izáron is, meg a Körözsön is; sok más dolog jött közbe, ami miatt a szándék tette nem válhatott s ha semmi egyéb nem akadályozta volna Münchenben érlelt tervem megvalósítását, akadálya volt ennek maga az a körülmény is, hogy iskolám mindig jó távol esett a természet szabad öléből, úgy annyira, hogy csak a kijutás és a visszajövetel felemésztette volna egy előadási órának a tartalmát és a szemléltető előadásra mi sem maradt volna.

Most azonban, hogy a hadi állapotok miatt főgimnáziumunkkal a város szélére, a Széles-utcai állami iskolába kerültünk, várva-vártam egy oly szép reggelre, a melyen tanítványaim kis seregét glédába állíthatam és az alig pár perces uttal a városon kívül levő valamely szép helyre vezethessem.

A legközelebbi csütörtökön ilyen szép reggel volt. Nyolc órára a napfélkeltével járó párázat felszállott és a felséges nap a maga teljes pompájában ragyogva ellenállhatatlan erővel csalogatott és arra indított, hogy a kis, de lelkes tanuló sereget (a III. a) osztály növendékeit) a közelben elterülő szép helyre a *Béke kertjébe* (Friedhof) vezessem, melynek bejáró kapujára csak egy szó, de nagyon biztató szó van írva:

„Feltámadunk.”

Történetórát tartottam ott, ahol mindenkinek a története végződik, és az én kis tanítványaimnak a figyelmét nem vonta el ebben a kertben semmi sem attól, a mit én ott nekik elmeséltem. Ott is volt ezer meg ezer tanu: a néma sírkövek, ott is volt csoportosulás: száz meg száz vitéz harcoshoz közel egymás mellé ázott egyszerű fakeresztes sírhalomja, melyeknek egyikén másikán még el sem hervadt az az igénytelen koszorú mit talán az édesanya tett a fia, vagy

a bánatos özvegy az élete párjának frissen — és nagyon hamar megásott sírjára.

Az előadást a temetőben is imádsággal kezdtük; a bejáró kapunál leemeltük a kapunkat és némán rebegte el ajkunk az ottlakók lelki nyugalmaért égbe küldött fohászkodásunkat. Imánk után a Des Echerolles Kruspér család sírboltjánál állottunk meg legelőször: ennél a miniatúr kis bazilikánál a francia forradalommal kezdve, tömör összefoglalásban mondtam el ennek a most már teljesen magyarra vált, de eredetileg francia emigráns családnak a történetét és jellemeztem a családunk városunk- és megyénkiszerte ismeretes férfi- és nőtagjait, kiemelve az ő jótékonyágukat és lelkük nemességére valló társadalmi szereplésüket.

Második pontját az előadásomnak a temető főkapujának tövében levő Altorjai Erzsike sírjánál mondtam el. Itt a genuai, milánói Campo santo remek szobrai és síremlékei varázsoltam kis tanítványaim lelki szeméi elé, mert hát ennek az élte reggelén elhalt kedves leánynak a sírjára állított gyászoló angyal igen alkalmas példa arra, hogy egy oly temetőt állítsak hallgatóim képzelme elé, amelyben minden sírhalmot ilyen, de még ennél is sokkal művészierebb kivitelű emlékmű díszít.

Büszkén mondtam el, hogy a mi szép fővárosunk Kerepesi temetőjében is ezrével láthatunk már szép és impozáns síremlékeket, nemzetün nagyjainak nyugvó porai felé emelt mauzoleumokat, nem kell hát már Genua és Milano Campo santo ig vándorolnunk, hogy a halottak emlékének szentelt művészi alkotásokban gyönyörködhessünk.

A jó öreg Winterhalter kanonok síremléke előtt megálva, azt kérdeztem a tanítványaimtól, vajjon nincsen e közöttük valaki, aki a jószágos főpap alapítványából ösztöndíj élvezéséhez jutott volna? Kérdésekre a kis Pavlik Miklós jeles tanuló jelentkezett, akit épp az az elmúlt iskolai évben tüntettünk ki nagy szorgalmaért és jeles előmenetelért a Winterhalter alapítvány egyik jutalomdíjával. Mindnyájunkat könnyezésre indított, mikor a kis fiu letérdelt sírban nyugvó jölteveje márvány keresztje előtt és ott esendően egy Miatyánkot rebegett el az Ur jobbjára került szelídeleklü főpap síri nyugalmaért és siron túl levő örök üdvéért.

Tovább mentünk; Iványi Ödön derékban tört sienitgránit oszlop emléke előtt a jóhírű íróról tettem említést; majd meg a báró Luzsinszky Etelka megható síremléke előtt a testvéri szeretetről lehetett szépen megemlékezni és azt bizonyítgatnom, hogy ki a testvérét e földön olyan nagyon szerette, az a szeretett testvér sírjának gondozásában folytatja az őt oly hosszú ideig boldogító vérséges ragaszkodás kötelességeinek teljesítését és ebben nagy megnyugvást találhat.

Lipovniczky püspök és az ő kanonokjainak síresortja előtt említést tettem azokról a naayszerű főpapokról, kik az ifjúságunk jötevői és iskoláinknak őszinte barátai voltak. E főpapi sírkert csoporton túl már megszűnnek a márvány obeliszkok és a vasrúdos sírboltok pompázó piramisai. A szegények béke kertjében már csak töredező fakeresztek látunk és besüppedt sírdombok közt járkáltunk, de tanulóm figyelmét csak hamar magukra vonták a hárban megsebesült és itt köztünk elhalt katonák frissen hantolt sírdombjai és egyszerű fehér fa keresztjei. Itt azt mondtam el, hogy bizonyosan sokkal édesebb azoknak a síri álma, a kik ezek alatt az egyszerű sírdombok alatt pihennek mint sok márvánnyal szegélyezett sírboltban nyugvónak az örök álma, mert ezek érezték haldoklásuk pillanatában azt, hogy:

„Dulce et decorum est pro patria mori.”

A legutolsó állomásunk az örök béke kertjében a premontrai rend sírkertje előtt volt; itt a múlt évtizedben elhalt Kotuno-

vics Sándor, dr. Kolozsváry Béla, Nátalussy Kornél és Remess Viktor sírjai előtt a tanítványi halának megnyilatkozására, hívtam fel kis hallgatóim figyelmét és lelkükre kötöttem, hogy ha szerették valamely tanárukat, amíg jószágát élvezhették, legyenek kegyelmes halálával eltelve irántuk akkor, ha majd e jó tanáraik kihült tetemei felett is sírok domborulnak.

Az imádsággal kezdett órát imádsággal végeztük; hangos szóval mondtunk el egy Miatyánkot és egy Üdvözlőgyet a premontrai tanárok sírjai előtt, de Isten kegyelmébe ajánlottuk a népes temető összes halottainak menybe jutott lelkeit is!

Aztán nagy csendben mentünk végig a temető más utjain és ismét visszatértünk az élők birodalmába, hogy folytassuk küzdésünket az élettel s reméljük a küzdelmek árán testünk esendes pihenését, lelkünk örök üdvösségét akkor, ha majd egykor mi sem térhetünk már vissza a békeesség esendes kertjébe.

Szmetka L. Ödön.

Öngyilkos lett a biharpüspöki korcsmárosné.

Tegnap reggel 7 óra tájban revolverlövésre futott össze Biharpüspöki nép. Katz Sándorné, a korcsmáros felesége meglötte magát.

A súlyosan sérült asszonyt azonnal székérre tették és lóhalálában be hozták Váradra, ahol a Waldmann-féle szanatóriumban helyezték el.

Katz Sándornának férje is, testvére is katoná. A két férfi már augusztusban a harctérre ment ezredével s az üzlet vezetését ezalatt az asszony vette át. A gyöngye idegzetü nőre roppant hatással volt férjének és testvérének a harctéren léte s az örökös bizonytalanság, kétségbeesés, remegés övéi életéért nagyon megviselték az amugy is gyöngye idegzetü asszonyt.

Ehhez járult még az a lesújtó hír, hogy testvére, Weisz Mór, ki egy ütközetben súlyosan megsebesült, a kórházban, hová vitték meghalt. E gyászhir borzasztón lesújtotta Katz Sándornét s csak az tudta kissé megvigasztalni, hogy férje 14 hónapi távollét után két heti szabadságra haza érkezett. Ez az idő most vasárnap telt volna le s ekkor urának ismét vissza kellett volna mennie a harctérre. Ez azonban a szerencsétlen asszony előtt elviselhetetlen volt. S tegnap reggel, egy észrevétlen pillanatban férje revolverével szíven lötte magát.

A golyó azonban elkerülte a szívet s a tüdejét furta át s most súlyos sebével a Waldmann szanatóriumban fekszik, hol Fischer, Grósz és Waldmann orvosok ápolják.

Állapota életveszélyes, de orvosai biznak benne, hogy felépül. Öngyilkossága az egész Püspökiben nagy részvétet keltett.

Az öngyilkos asszonynak 3 gyermeke van otthon.

* **Zsuzsi kisasszony** a Rákóczy-uton 7. sz. alatt Aszódival szembe. Simor Gyula hangszerkészítőnél, Mikor az est megszólalni kezd, Nem én lettem hátlen hozzád, Te szöke gyermek. Háborus lemez újdonságok. Hangszerek hegedük, gramafonok eladása és javítása elesóárban. **Hár különlegességek.**

Egy kenyértolvaj története vagy aki nem kocsizik saját pénzén.

— Saját tudósítónktól. —

A kispiaccon szolgálatot teljesítő rendőr tegnap délben előállította a rendőrségre Székely Juliskát, aki Kohn Celli piaci kenyérrárusnál egy ropogós héju, fehérbélü kenyeret ellopott. Az illető váltig siránkozott, valósággal felverte síramaival a rendőrség épületét úgy, hogy itt is ott is kidugta az ajtón a fejét valamelyik hivatalnok, gondolván, hogy talán valakit ölnek. Nem használt a siránkozás semmit, bár nagylelkűen még a szép kenyeret is visszaakarta adni Kohn Cellinek, de az hajthatatlan maradt, mert Székely Juliska, aki különben már férjes asszony, nem most lopott először nála.

Ugyiszintén keményszivü maradt dr. Dayka kapitány is, pedig Julis asszony zokogva panaszkolta, hogy nincs miből élniök, a férje bevonult, s ő meg nem kap hadisegélyt. De hát a vallatás során kiderült, hogy még csak most lett a férje katoná, így hát még nem folyósíthatták neki a hadisegélyt. S hogy mennyire szegény, az kiderült akkor, mikor zsebéből kiesett pénztárcája, amely tele volt ropogós bankókkal. Aztán lekísérték a rendőrség vendégszerető cellájába. Ekkor már azon siránkozott, hogy kis gyermekét otthon bezárta a szobába, mi lesz most avval, éhen pusztul a szerencsétlen.

Erre már dr. Dayka kapitánynak is felengedett a szigora, s mivel éppen detektív nem volt jelen, egy rendőrrel utnak indította haza, hogy egyuttal tartson házkutatást, hogy nincsenek-e a lakáson más lopott holmik is.

Elindultak ketten az asszony és a rendőr, aki meglehetősen jó husban volt.

Keresztül mentek a repülőhidon (mert az asszony a hegyen, a Tüdőbetegek szanatóriuma felé lakott) s neki vágtak a hegyi utnak. Keresztül mentek a Nilgesz-telepen, s mentek tovább a szanatórium felé. Nemsokára olyan helyre értek, ahol több felé ágazik az út. Több sem kellett az asszonynak, hirtelen nekiiramodott, hogy megszökjék a rendőr szeme elől. De ez sem maradt rest, hanem — uccu neki vessd el magad, utána, már amennyire testi körülményei megengedték. De azért utól érte a szökevény asszonyt. Most kezdődött meg csak a tánc. Julis asszony lehepent a földre és kijelentette, hogy ő bizony a keresztapjának sem megy tovább onnan. A rendőr először nagyot bámult, aztán ráneigálni kezdte, de az asszony megátalkodottan kiabálta:

— Nea állok fel, nem megyek innen egy tappotat sem!

A rendőr, mit csináljon mást, ő is leült és várt, hátha jön majd valaki. Ráfért ő reá is a pihenés a szaladás után.

Nemsokára csakugyan jött arra három gyerek. A rendőr megszólította őket:

— Eredjetez csak fiam az állomáshoz és hozzatok egy kézfogatut! Telik az asszony pénzéből, ha gyalog nem akar jönni!

Erre meg az asszony pattant fel, hogy ő bizony nem fizet egy krajeárt sem, inkább megy gyalog. A rendőr azonban mást on-

dolt. Ha csakugyan lenne az asszonynak gyermeke otthon bezárva, bizonyosan jobban sietett volna. Visszakísérte hát a rendőrségre.

Délután aztán egy detektiv ment ki az asszonnyal és megtartották a házkutatást, de bizony gyermek nem volt a szobába bezárva.

Ez a kenyértolvaj kalandos története. Persze, hogy az asszony megint visszakerült a rendőrség otthonába. Tanulság: ha kenyeret lopsz; ne mondd, hogy otthon gyereked van a lakásodba zárva.

..HIREK..

Szent László majolika-képe a székesegyházban.

Harmadnapja megirtuk, milyen szép művészi díszhez jutott székesegyházunk *Fraknoi* Vilmos püspök, nagyvárad kanonok bőkezűségéből. Most még néhány adatot, melyekről a múlt alkalemmal elfeledkeztünk. A kép u. n. „haut relief“, magas domborművé kép színes majolikából, azaz az alak rendkívül nagy vastagságban domborodik ki háttéréből, úgy, hogy csaknem félszobornak nevezhető, mint például a pergamoni híres domborművek, melyek a berlini múzeum büszkeségét képezik.

A világhírű pécsi zsolnai gyár remekelt e képpel, melynek a természetesen kívül fölötté határos mesterséges világítása is van. A dombormű fülkéjének felső részében, a félköríves hajlat belsejében t. i. villamos lámpák vannak elhelyezve, melyeket azoiban nem lehet látni. Csak fénytük ragyog a szent király feje fölél, bűvös világításba borítva a kép felső részét. Így aztán a kép szépségeit olyankor is élvezhetjük, mikor a természetes világítás fogyatékos, ami bizony a nap legnagyobb részében fennforog, mert székesegyházunknak ez a része, a Sz. Kereszt kápolnája bizony elég homályos. Mindamellett, mint azt tegnapelőtt megjegyeztük, szép tiszta időben, úgy reggel 8 óra tájban a kép pompásan érvényesül villamos fény nélkül is.

* **A képviselőház harmadik háborus ülésszaka.** Mint a politikai körökben hirt jár, az országgyűlés harmadik háborus ülésszaka november hó második felében fog összeülni. Az ülésszakban a kormány elő fogja terjeszteni a költségvetési indemnitást és azokat a törvényjavaslatokat, amelyek az élelmiszerekkel üzött visszaélések megállítását célozzák. A törvényhozás ezáltal el fogja intézni a Pénzügyi Központ létesítésére vonatkozó törvényjavaslatot is, mindazonáltal azt hiszik, hogy az ülésszak a karácsonyi ünnepek előtt befejezi működését.

* **Király-érem.** A háboru jótékony-sága és jótékonyági ipara sok érmet, plakket, emlékjelvényt produkált, de közülök egyik sem oly izléses, szép és jelentőségteljes, mint a Király-érem, melyet a Hadsegélyző Hivatal ad ki. Az izléses, zománcozott keretű, hat és fél centiméteres átmérőjű bronz dombormű egyik oldalán a király melképe van magyar tábornoki egyenruhában, másik oldalán pedig a történelmi szavak a király sajtókezű aláírásával: Bizom népemben s ügyünk igazságában. A szép emlékérem ára 20 korona, di-szes tokban 22 korona. Megrendelhető a Hadsegélyző Hivatalban.

* **Uj pápai praelátus.** A Magyar Kurir jelenti: XV. Benedek pápa Siegescu József udv. tanácsos, egyetemi tanár, országgyűlési képviselőt pápai praelátussá nevezte ki.

* **Giesswein Sándor előadása.** Az állandó békemozgalom egyik legkiválóbb magyarországi vezéralakja, dr. *Giesswein* Sándor pápai praelátus, országgyűlési képviselő szombaton érkezik Nagyváradra az Állandó Béke Nagyváradai női bizottságának meghívására. A háboru szociális tanulságairól szóló előadás vasárnap délután fél 6 órakor lesz a városháza közgyűlési termében. Óriási érdeklődés előzi meg az európai nevű főpap és nagy tudású szociológus nagyváradai előadását. Belépőjegyek 50 filléért kaphatók a Hegedűs Hirlapírodában.

* **Kinevezés.** A honvédelmi miniszter *Beöthy* Miklós hadapródot zászlóssá nevezte ki a 3 ik honvédegyalozredben.

* **Albániai püspök Esztergomban.** A Magyar Kurir jelenti: Hétfő este óta Esztergomnak két érdekes pápi vendége van. Az egyik dr. *Koletsy* György albániai sappai megyéspüspök, a másik pedig *Kaciarri* Miklós durazzói praelátus-plebános. A két albániai főpapnak a háboru viszonyai miatt kellett elhagyni a székhelyét. Tegnap Esztergomba a bibornok herceg primásnál tisztelegtek. A két egyházi személyiség *Brühl* József praelátus-kanonok vendége, akivel annakidején Karlsbadban ismerkedtek meg. *Brühl* praelátus megmutatta vendégeinek a bazilikát, a sirboltot és a Szent István-kápolnát is. A két főpap a mostani viszonyok között nem térhet vissza hazájába, mert Albánia állandóan heves harcok színhelye.

* **Két mázsa gyapjút dolgoznak fel a vármegyében.** *Fráter* Barnabás alispán legújabbán összeíratta, hogy a falvakban mennyi gyapjufonalra lenne szüksége katonai célokra való feldolgozás végett. A főszolgabíráktól most érkezett be az összeírás eredménye. Eszerint az egész vármegyében mindössze 203 és fél kilogramm gyapjufonal feldolgozására akadtak vállalkozók. Ez a mennyiség is az élesdi, érmihályfalvai, szalárdi, derecskei, margittai és nagyszalontai járásokban lenne feldolgozható. A gyapjuszálakat a főispán utján kapják meg a vármegyében, ahol bizonyára az idén sem produkálnak kevesebb téli holmit a katonák részére, mint a múlt évben.

* **Tintával kell címezni a levelet a hadifoglyoknak.** Október 4 ikén feladott levelet kaptunk ma *Alessandriából* *Zucker* Adolf olasz hadifoglyba esett magyar katonától a ki az Az Est utján figyelmezteti az olasz hadifoglyok hozzátartozóit, hogy hogyan címezzék leveleiket. Az *alessandriai* citadellában őrzött hadifoglyok vezetősége öt bizta meg a hadifoglyok részére érkező levelek rendezésével és kiosztásával és sürűn tapasztalta, hogy sok levelet azért nem lehet kézbesíteni, mert a címzés teljesen olvashatatlan. Figyelmeztet tehát mindenkit, hogy sohase írják ceruzával, hanem csakis tintával és tisztán olvashatóan a címet és senki se szégyelje, ha rossz az írása, egy jóírásu ismerőst megkérni a cím megírására. Szükséges azonkívül, hogy a feladó mindig felírja a címet mind a levélborítékra vagy a levelezőlap hátlapjára mind pedig a levél belsejébe. Az *alessandriai* hadifogly egyébként azt írja nekünk, hogy ott a foglyokkal való bánásmód humánus.

* A burgonya maximális árai.

A kormánynak a burgonya maximális árának megállapítására vonatkozó rendelete tegnap érkezett meg Biharvármegye alispánjához. A rendelet értelmében október 10-től október 31 ig egy métermázsa burgonya ára 9 korona, november 30 ig 9.50, december 31-ig 10, január 1-től február 29-ig 10 K 50, március 1-től május 1-ig 11 korona. A rendelet október 10 én lépett életbe. A burgonya maximális árának ilyenformán való megállapítása most már egész az ujig kizárta tette, hogy esetleg visszaéléseket lehessen elkövetni.

* **Egy magyar önkéntes kitüntetés.** A király *Simon* Mihály Pált, a temesvári 20. számú tábori tüzérezred egyéves önkéntesét „az ellenség szemben különösen hasznos és érdemteljes szolgálata elismerésül“ rangsoron kívül hadnaggyá nevezte ki. *Simon* Mihály erre a magas kitüntetésre egy önkéntes vállalkozással szolgált rá. Egyik távoleső harctérrel összefüggő területen nagyfontosságú missziót ezer veszély árán fényesen oldott meg. Ezért a teljesítményéért akkoriban hadsereg főparancsnokságunk a nagy ezüst vitézségi éremmel, *Vilmos* császár a vaskeresztrel és *Mohamed* szultán a Medsidje-rendjellel tüntette ki. Most érte a király részéről a magas kitüntetés, a hadnaggyá való előléptetés, *Simon* a polgári életben a budapesti egyetemen joghallgató, a *Bethlen* Gábor kör elnöke és az Egyetemi Lapok felelős szerkesztője. Most az olasz harctéren küzd.

* **Városok értekezlete Aradon a közlelmezés tárgyában.** A közlelmezés ügye köti le most a városok közlelmezését. Nagyváradon a csütörtökről elhalasztott közgyűlés tárgysorozatának jórészt ez foglalja le. Keressük a módokat, eszközöket, hogy miként segítsenek a már elviselhetetlen állapotokon. Éppen így vannak a többi magyar városok is. Nagyvárad, Arad, Szeged, Temesvár városok közlelmezésének intézői, mint értesülünk, kedden, október hó 19 én értekezletet tartanak Aradon, hogy a közlelmezés megjavításáról behatóan tanácskozzanak. Nagyváradról *Lukács* Ödön főjegyző vesz részt az értekezleten.

* **Szociális közművelődési estély.** A nagyváradai *Katholikus* Növendők Egyesület október 21. és 22 én a *Katholikus* Kör Szent László termében szociális közművelődési estélyt rendez. Egy új, érdekes, korszerű intézménynek, a Szociális Missziótársulatnak két kiváló tagja, *Rónai* Petra és *Rónai* Paula, missziós nővérek és *Szilágyi* Dózsa premontrai tanár fognak előadást tartani. Az előadásokat az orsolyita intézet növendékeinek énekszámja fogja bezárni. Az előadások kezdete délután 5 óra. A meghívókat legközelebb fogják kibocsátani.

* **Fáklyásmenet Bulgária tiszteletére.** Budapestről jelentik, hogy szombaton este a polgárság abból az alkalomból, hogy Bulgária fegyvert ragadva szövetségünk lett, fáklyásmenetet rendez.

* **A virilisek névjegyzéke közszemlén.** Nagyvárad város legtöbb adót fizetőinek az igazoló választmány által az 1916 évre megállapított névjegyzéke az 1886 évi 21. t. c. 28. § értelmében az 1915 évi október hó 18. napjától 1915 évi november hó 1. napjáig bezárólag a városháza kiadóhivatalában közszemlére kitétetik. Figyelmeztetem az érdekelteket, hogy a névjegyzék elleni, a Nagyvárad város bírály választmányához intézett felelbevéseiket a fenti határidő alatt a városháza közlelmezési iktató hivatalába benyújthatják. Nagyvárad, 1915 október hó 14 napján. *Komlóssy* József, polgármester-helyettes.

Akinek nyolc fia küzd a harctéren. Adorján Márton Sárdi közegbéli székely gazdának nyolc fia és egy veje küzd a harctéren. Felhívták erre a honvédelmi miniszter figyelmét, mire báró Hazai Samu 300 korona jutalmat küldött Adorjának a következő sorok kíséretében: „Boldog apa az, akinek családjában kilenc a vitéz férfi és örökéletű az a nemzet, ahol oly hőseikü apák élnek. — Adja a Mindenható, hogy mind a kilenc hőst szeretettel ölelhessen szívére, ha majd kiküzdötték a végleges diadalt, amely meghozza az áldásos bekét a magyar nemzet örök dicsőségére.

Tánciskolai jelentés! Antalfy Margit Teleky-utca 3 szám alatti táncintézetében ma okt. hó 16 án d. u. 5 órakor kezdi Nagyságos Halász Zsigmondné uraszonny védnöksége alatt álló zártkörű baba kolón tanítását, vasárnap este 7 órától 9 ig zártkörű kolón estely van, a hol csak a meghívottak vehetnek részt. A deák és a felnőtt kolónjait is még e hó folyamán megnyitja. — Minden tanfolyamra beiratkozni az intézetben lehet. Vasárnap d. u. 4 órától 6 ig és este 9 órától 11 ig nagy gyakorló hoszon kolón van. Külön órák az új szalon, valamint a szinpad (ballet) és kabaré művészi társaság, előzetes megbeszélés szerint vehetők. Teleky utca 3. I. emelet.

330 kilogramm pipere-szappan ellopása. Nem mindennapi lopás történt a Budapest felől jövő egyik vonaton. Az egyik waggonból, elloptak négy láda pipere-szappant, amely 330 kg. pipere-szappant tartalmazott. A szappan áru Nagyváradra lett feladva s a mai drága világban mindenesetre nagy értéket képvisel. Az állomásfőnökség a lopást bejelentette a nagyvárad rendőrségnek, amely megindította az ügyben a nyomozást. Az még nincs megállapítva, hogy utközben, vagy itt az állomáson történt e a lopás.

Adományok a beteg katonáknak. A nagyvárad csász. és kir. tartalék-kórház parancsnokságához a beteg katonák céljaira Szabó és Kovács cég 369-33 koronát, Hönig Mór 200 koronát, Vannay és Koritnikné 50 koronát juttattak mely nemes adományokért köszönetét fejezi ki a cs. és kir. tartalékkórház parancsnosága.

Katonai temetés. Lecér Pál 4. honv. gy. e. őrvezető és Arsenicz Hircz 24. gy. ezredbeli gyalogos a cs. és kir. csapatkórházból (Sal Ferenc utca 5) folyó hó 16 ik napján délelőtt 8 órakor fog a Rulikovszky-temetőben eltemettetni.

Negyvezetű ujdonságok a Vigadó mozgóban. A kontinens elsőrendű mozgószínházainak két híres slágerét sikerült a Vigadó mozgószínház igazgatóságának megszereznie és a mai előadásokon fogja bemutatni. Az egyik fényes film attrakció „A telenc” társadalmi dráma 2 felvonásban, a másik pedig „Az álarc” című modern színmű. Mind a két ujdonság méltó feltűnést fog kelteni. A komikus részt „Az udvarló” című életkép szolgálja. Érdekes természeti kép egészíti ki a műsort. Előadások d. u. 8 órakor kezdődnek.

Családi rum vaniliával vagy ananász ízzel literje K. 3-20. Mindenféle likőr essentiák 1 üveg 60 fill. Cognac legkiválóbb minőségben. Tejkivonat 4 literre való K. 1-20. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában Rákóczi-ut. 7/B.

Kiadó lakások. Kossuth-utca 6. sz. alatt kétszobás lakás azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. sz. házában két kétszobás lakás kiadó. értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

Hogyan megállnak a vonatok. Az utasoknál főleg katonaságnál föltétlenül jó szolgálatot teszen konyak, rum, tea, kávé, kalafé tabletták, huskonzervek, páinok, kondenzált tej és tejpor, csokoládé, szardínia, pisztráng, málnaszörp, citromszörp, valódi Domány-féle borok, kész kávé mely bármely háztartásban élvezhető 1 kgr. 3 Kor. 60 fill. Kiesinyben süveges, kocka és kristálycukor. Külön halkonzerv üzletem a napokban megnyílik, kapható u. m. Sóshering, osszó, fillé, bismark, rollmopsz, ruszli stb. stb. Téli tea vásár megkezdődött. Kapható valódi lengyel gomba élvezet tőle a leves. Maggi leves kocka 10 drb. 45 fillér. 1 üveg Diana sósborszes 56 fillér. Vigyázat! Ezen ajánlat Nagyváradon kizárólag Aszódi Mihály Kossuth utca Sas palota és Rákóczi-ut. Intézeteknek, katonáknak, kórházaknak, gazdaságnak, külön ajánlat. Telefon sz. 635.

Három liter Családi rumot készíthet bárki pár perc alatt a Farkas-féle családi rum-kivonattal. Ára 60 fillér. Családi thea-kivonat 10 adag 50 fillér. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában. Rákóczi-ut 7/B.

Gazdasszonyi állást keres papi házhoz egy nagyobb gyakorlattal bíró nő, kinek éves bizonyítványai vannak Plebánia és rendháztól, címe öz. Kulesár Józsefné Tormafalu, Sopronmegye u. p. Félszerfalva, plebánia.

Poloskairtó NOXIN biztos szer. Ára 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B.

Falusi fuvarosok az egész téli időnyre fuvarozásra felvétetnek. Kapucinus-utca 19. sz.

Kiadó 4 szobás utcai lakás mellékhelyiségekkel méltányos árban november hó 1-re. Kálvária-utca 20.

CIPÓ
ujdonságaim megérkeztek!
Reichard Dezső
Rákóczi-ut. Orsolya zárdá épület.

Köhögés, hurut, rekedtség, elnyálkásodásnál használjon kizárólag: Farkas-féle hurut-szeletkét. Ára K. — 60 Kapható, Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B. Telefon: 13—02.

Kiadó november elsejére Rákóczi ut 7. szám négy szoba fürdőszobával, Körös-utca 15. sz. ötszobás modern újlakás, értekezni ott és Oláry I. cégnél

Négy szoba és előszobából álló lakás, irodának különösen alkalmas, villany világítás és gőzfűtés berendezéssel, a Bémer-tér közvetlen közelében f. év augusztus hó 1-től, esetleg már május hó 1-től kezdődőleg kiadó. Bővebbet a házmesternél. Szent János-utca 3. szám.

Kiadó lakások. Ósi-tér 14. szám alatt két üzemhelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzemhelyiség azonnal kiadó. értekezhetni a Polgári takaréknál.

Ingyenlen eladás. Nagytelky-utca 3. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jut. 4/100 áron azonnal eladó. Részletes föltételek megtérhetők Kossuth-utca 3. szám alatti Irodánkban. Hungária elpógyár r.t.

SZÍNHÁZ

Heti műsor.

Szombaton: Sybill. (Kálmán Mancsi fel lépte.)

Vasárnap délután: Drótos tót.

Vasárnap este: Korzó szépe. (A Vigaszínház operettjének bemutatója.)

Kornevillei harangok.

Planquette örök szép zenéjü operettjében a Kornevillei harangokban debütált először Gyöngyi Jolán, mint a Szigligeti-színház szerződött tagja.

A művész nő csengő, érces koloratúrája nagyon szépen érvényesült szép szerepében és nagyszerű hangvétele, tiszta kiejtése csak fokozta mesterkéletlen, bájos játékát.

Kivüle Sz. Zsigmondy Anna, Bihari Sándor, Békefi, Sik, Farkas voltak nagyon jók és járultak hozzá az est sikeréhez.

(B. B. Z.)

Kálmán Mancsi vendégjátéka.

Egy Nagyváradról elszármazott fiatal urileány: Kálmán Mancsi, a kassai Nemzeti Színház szubrettéje lép fel ma este a Szigligeti-színház szinpadának vendégeként. Kálmán Mancsi a Sybill Sarahjében mutatkozik be a nagyvárad közönség előtt. A fiatal színésznőről a kassai kritika következetesen mint kiváló táncos-szubrettről emlékezik meg, aki mindenkor teljes mértékben elégitette ki a hozzáfűzött várakozásokat.

Legújabb táviratok.

A könnyelmű cseh politika.

Prága, október 15. Az Union újabb eikkben foglalkozik azokkal az irányelvekkel, amelyeket az új irányu cseh politikának követnie kell. A lap konstatálja, hogy nyílt őszinteséggel beismerhető, hogy egész benső cseh politikánk hajótörést szenvedett. — Az összes pártoknak revideálniok kell programjukat és azokhoz a viszonyokhoz kell azt alkalmazniok, amelyek a háboru után mutatkoznak. Ennél a reviziónál ki fog tűnni, hogy több párt létjogosultsága megszűnt és hogy több frakció fentartása közéletünk veszedelme megterhelését jelentené. Népiünk egynemely részének könnyelmű politikája teljes fiaskóhoz vezetett. Sohasem volt sürgősebb szükség egyöntetű politikai munkára, mint e pillanatban.

A császárságot visszaállítják Kínában.

Budapest, október 15. Stockholmból táviratozzák: Pétervári lapok Pekingből kapott tudósítás alapján közlik, hogy a kínai államtanács egyhangulag a monarchia államformájának visszaállítását mellett döntött.

A görög trónörökös bulgár háborút szeretne.

Budapest, október 15. (Saját tud.) Rotterdamból jelentik, olasz forrás szerint György görög herceg táviratilag felszólította bátyját Konstantin királyt, hogy üzenjen Bulgáriának háborút.

Szerbiában csak háromszáz-ezer holttesten át mehetünk előre.

Budapest, október 15. (Saját tud.) Párisi Journal írja: Szerb harcvo-nalon a helyzet rendkívül válságos. A központiak nagymennyiségű nehéz tüzérséget visznek magukkal és egyre újabb erősítéseket kapnak.

A szerb kormány kijelentette, hogy az ellenség csak háromszáz-ezer szerb holttesten át nyomulhat előre.

A volt görög miniszter a bolgár királynál

Budapest, október 15. (Saját tud.) Szófiából jelentik. Ferdinánd király kihallgatáson fogadta Sofulis volt görög minisztert, aki Konstantin király sajátkezü levelét nyújtott át neki.

Az angolok követelik a Dardanella-akció beszüntetését.

Budapest, október 15. (Saját tudósítók-tól.) Londonból jelentik: A Standard parlamenti munkatársa írja, hogy az angol alsóházban általános felfogás, hogy az antantnak nem kell túlságosan reagálnia a központiak balkáni offenzívájára. A city sajtója hangoztatja, hogy a kormánytól a Dardanellek ellen indított akció beszüntetését kell követelni.

IRODALOM

Magyar Kultúra Társadalmi és tudomány szemle. (Megjelen havonként kétszer 5-én és 20-án. Évi ára 12 korona. Budapest, VIII., Horánszky-u. 20 sz.) Legújabb száma most jelent meg a következő gazdag és változatos tartalommal: Tanulmányok: Energetika. Dr. Platz Bonifác. — Modern vallásosság — keresztény vallás. Martinovich Sándor S. J. — A magyar írók és a háború. Ifj. Gonda Béla. — Tárca: Az északi sarkkörön túl. Gerely Józsa Jolán. Pajes kard: Hozzászólás a „katholikus intelligencia nevelésének” problémájához. Ragány Bertalan. — A „Világ” a Máriakongregáció ellen. — Szemlék és kritikák: Mehely Lajos Zoológus. — Könyvek: Emil Lirgens S. J.: Die innere Schönheit des Christentums. Mihalovics Zsigmond. Josef Biederlack: Die soziale Frage. — Néhány szó a keresztény szocializmusról: Komócsy István. — P. Matoska J. Libor. O. F. M.: Elienne. Z. — Handl Mazetti Enrica: Játékszínházak Dr. Várdai Béla. — Hermann J. Cader S. J.: Als die Zeit erfüllt war. Erdőssy Gyula S. J. — Napló: A szabad közműveltség hivatalos megbélyegzése B. K. — Szabadközműveltség a temetőben. B. K. — Mexikó — Ének a „göndörhaju zsidó-lányokról” B. K.

REPORTÁZS

A holnapi football mérkőzés. A KITE múlt vasárnapi bemutatkozása sikerrel járt, amennyiben a NAC csapata csak 1 goal különbséggel tudott rajta győzelmes kedni. Legvonzásért holnap vasárnap 6 óráig yenni s ez holnap vasárnap délután 3 óra kor fog lezajlani a Rüdsey-kerti Sport téren.

A KITE nagy ambícióval készül a revansra új és nagy tehetségű játékosokat állít be csapatába s a hét folyamán szorgalmasan trénirosított. Viszont a NAC is erősebben áll ki, mert részt vesznek a csapatban nagyrészt azok is, kik az elmúlt vasárnap Aradon oly kiválóan reprezentálták a váradai sportot. A mérkőzés helyérai mérsékelték, hőlygek, katonák és diákok külön kedvezményben részesülnek.

A szerkesztésért felelősen felelős:
Dr. PAPP KAROLY.

Hivatalos hirdetmény.

Tudatom a város közönségével, hogy a m. kir. miniszteriumnak 3511-1915. M. E. számú rendelete alapján az 1915. évi tengeri termés zár alá vétetett.

Ezen rendelet értelmében a termelő termésének csak azt a részét használhatja fel szabadon, amely saját házi- és gazdasági szükségleteinek fedezésére szükséges, míg a fennmaradó felesleget csakis azoknak adhatja el, akik a helyi hatóság által kiadandó engedély alapján vásárlási jogosultsággal bírnak. — Ebből folyólag mindazok, akik a saját és gazdasági szükségleteik fedezésére tengerit vásárolni kívánnak, vásárlási igazolványukat kellő igazolás mellett a városi közéletmezési ügyosztálynál megszerezhetik.

Mindenki csak annyi tengeri vásárlásra nyerhet engedélyt, mint amennyi az 1916. évi tengeri termés felhasználásáig saját házi és gazdasági fedezésére előreláthatólag elegendő.

A vásárlási jogosultság 1916. évi április hó 1-ig terjed.

Tekintettel arra, hogy a város lakosságának jelentékeny része nincs abban a helyzetben, hogy a saját házi- és gazdasági szükségleteinek fedezésére szolgáló tengeri mennyiséget egyszerre beszerezhesse, azokról a város kellő készletek beszerzése után gondoskodni kíván.

Ebből folyólag felhívom mindazokat, akik az 1915. évi tengeri termésből a saját házi és gazdasági szükségleteiket a város által beszerzendő készletekből óhajtnák fedezni, erre irányuló kívánságukat a város közéletmezési ügyosztálynál (Városház, földszint, 11.) legkésőbb folyó hó 20-ikáig jelentsék be.

Tekintettel arra, hogy a bejelentett szükséglet átvétele minden körülmények között vagyoni felelősség mellett kötelező, a bejelentés csakis személyes megjelenés útján teljesíthető.

Nagyvárad, 1915 október hó 12. én.

Lukács Ödön,
polgármesterhelyettes.

17802-1915. sz.

Hirdetmény.

A m. kir. Földmívelésügyi miniszter ur 108304/1915-I/A-2 sz. leirata alapján tudomás és mihezértés céljából ez uton közlöm a város közönségével, hogy a hadsereg szükségleteinek fedezésére lábon álló dióták további levágása és feldolgozása már nem szükséges.

A lábon álló diótáknak a hadsereg céljaira való lefoglalásával és megvásárlásával az illetékes hatóságok részéről megbízva, vagy felhatalmazva tehát senki sics. Amennyiben tehát valaki ilyen megbízottnak adná ki magát, szigorú megbüntetésére végett a hatóságnak kérem azonnal tudomására hozni.

Nagyvárad, 1915 október 2-án.

Rimler Károly s. k.
polgármester.

Nagyvárad város tanácsa katonai ügyosztálya.
28981-1915 szám.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi miniszter ur 13100/1915. eln. sz. körrendeletével az 1873. 1896. években született s a bemutatkozó szemléken alkalmatlannak talált népfelkelésre kötelezettek kivül elrendelem a népfelkelés, tényleges szolgálat alól bevonulásuk előtt vagy után akár meghatározott, akár bizonytalan időre felmentett népfelkelésre kötelezettek (felmentett volt tisztek is) összeírását. A külön kibocsátott hirdetmény szerint az összes felmentett népfelkelésre kötelezetteknek is jelentkezni kell a városi tanács katonai ügyosztályánál a folyó évi október hó 11-től 17-ig terjedő időben.

A körrendelet értelmében a felmentett népfelkelésre kötelezettek a jelentkezéskor igazolni kötelesek, vajjon még mindig azon viszonyok között vannak e, amelyek a felmentést indokoltá teszik és pedig:

1. a hadieszü szolgálatokra dolgozó gyáraknál, vállalatoknál, üzemeknél stb. levő katonai paranesnokság által kiállított igazolvánnyal; ellenben a nem hadieszü szolgálatokra dolgozó gyáraknál, vállalatoknál, üzemeknél stb. alkalmazott népfelkelésre kötelezettek a gyár, vállalat, üzem stb. vezetősége által kiállított és a felmentett lakhelye szerint illetékes községi előljáróság (Nagyváradon a rendőrkapitányi hivatal) által látamozott igazolvánnyal bizonyítani tartoznak, hogy az illető gyárban, vállalatnál, üzemnél stb. mely felmentésüket kieszközölte, még mindig alkalmazva vannak;

2. akik mint iparosok és vállalkozók vannak felmentve, a községi előljáróság (Nagyváradon a rendőrkapitányi hivatal) által kiállított bizonyítvánnyal igazolni kötelesek, hogy felmentésük jogcíme fennáll:

3. a különböző pénzintézeteknél, részvénycsoporthozoknál, szövetkezeteknél, gazdasági egyesületeknél, ármentesítési s egyéb magán vagy közölet szolgáló társulatoknál alkalmazott egyének, az illető intézet, egyesület vagy társulat vezetősége által kiállított s a felmentett lakhelye szerint illetékes községi előljáróság (rendőrkapitányi hivatal) által látamozott bizonyítvánnyal kötelesek jogcímük fennállását igazolni;

4. az 1. 3. pont alatt fel nem sorolt egyének is felmentési jogcímük fennállását igazolni tartoznak.

5. A közzolgálatban alkalmazott, valamint az önálló mezőgazdák föld- és szőlőbirtokosok és azok alkalmazottai, akik összeírás végett ugyancsak jelentkezni tartoznak, jogcímük fennállását esupán a népfelkelési igazolványi lapjuk hátlapjára vezetett záradékolással tartoznak igazolni.

Mind ezek folytán felhívom a felmentett népfelkelésre kötelezettek közül az 1. 4. tétel alatt felsoroltakat, hogy az összeírásra való jelentkezésükkor a fentiek szerint kiállított szabályszerűen záradékolott igazolványt hozzák magukkal.

Az 1. és 3. pontok alatt felsorolt intézetek vállalatok és üzemek vezetőségét pedig felhívom, hogy az üzemeknél, intézeteknél, vállalatoknál felmentett összes alkalmazottak névjegyzékét a felmentettek neve, születési éve, lakcíme, alkalmazásának minősége, felmentési jogcíme és a felmentés számának feltüntetésével legkésőbb október hó 17-ig hozzám terjeszék be.

Az 5. pont alatt felsorolt közhivatalok a záradékolást ugyis eszközölhetik, hogy az illetőhivatalnál levő felmentett alkalmazottak számának megfelelő igazolványi és utalási lapot kérnek a katonai ügyosztálytól s azokat kitöltve s szabályszerűen záradékolva a fentjelzett határidőig beszolgáltatják.

Nagyvárad, 1915 október 9.

Eleméry Ferencz
katonai ügyi tanácsnok.

Nagyváradí fióküzletek :

Kossuth-utca 5. Gyárépület.
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Nagyváradí fióküzletek :

Kossuth-utca 5. Gyárépület.
Rákóczi-ut 2. Bazárépület.
Zöldfa-utca 7.

Divatos

Elegáns

NŐI CIPŐK

az őszi saisonra

igen nagy választékban, szabott gyári áron kaphatók a

HUNGÁRIA CIPŐGYÁR R.T.

fióküzleteiben.

Gyertmányaink kelécs kiállításuk, kiválóan szép formájuk miatt közkedvelek.

50 fióküzlet az ország összes nagyobb városaiban.

Hirdetmény.

A magy. kir. honvédelmi minister ur 15296/1915 eln. számú körrendelete szerint a háborúnak hosszú tartamával járó, a fegyverzet, lőszer és más hadianyagban mutatózó és folyton fekvő szükségletnek fedezése parancsoló kötelességé teszi, hogy minden egyes a fenti élt szolgáló ménoisított szakmunkás biztosítsassék.

Ez okból a honvédelmi minister ur idézett körrendeletében elrendelte, hogy a szakmunkások újból összeírassanak s ezen összeírásnál a hatóságok a legnagyobb alaposággal és szigorúsággal járjanak el.

Különösen szükségesnek mutatkozik az újabb összeírás azért, mert az előző összeírásoknál a szakmunkások az egyes mestersé-

geken belül nem voltak a specialis munkakör szerint osztályozva (pl. a régi összeírásban csupán „öntő” volt felvéve, pedig ezen szakon belül van vas-, acél- és fémöntő) holott kívánatos, hogy minden munkás specialis munka köre szerint tartassék nyilván, illetve alkalmaztassék.

A ministeri rendelet szerint külön külön összeírandók a 1. vasesztergályos, 2. fémesztergályos, 3. géplakatos, 4. mű- vagy egyéb lakatos, 5. vas szerszám készítő, 6. egyéb szerszám készítő, 7. kovács, 8. maró, 9. vasöntő, 10. acélöntő, 11. fémöntő, 12. kazánkovács, 13. kocsigyártó, 14. műszerész, 15. precíziós-műszerész, 16. acél hengerlő, 17. kalapács kezelő, 18. furós, 19. kupol kemence kezelő, 20. ólomforrasztó, 21. bádogos, 22. bográr, 23. ács, 24. asztalos, 25. kőműves, 26. nyer-

ges, 27. szijgyártó, 28. timár, 29. cipész, 30. szabó, 31. szűs, 32. kazánapoló, 33. gép-apoló, 34. vajár-bányamunkás, 35. csillés bányamunkás, 36. egyéb specialis bányamunkás.

A szakmunkások összeírásába való felvételre jelentkeznie kell minden 1865 évtől 1897 évig bezárólag született (18-50 éves) népfelkelő bemutató szemlén fegyveres szolgálatra alkalmatlannak talált, vagy alkalmasságuk folytán bevonult és később tényleges szolgálatból elbocsátott s a fenti szakmában dolgozó B) alosztályú népfelkelésre kötelezetteknek.

Mint hogy az 1878. évtől 1896 évig bezárólag terjedő időben született azon összes népfelkelésre kötelezetteknek akik a sorozáskor vagy szemlén alkalmatlanoknak találtak vagy alkalmasságuk folytán bevonultak és később a tényleges szolgálatból alkalmatlanságuk folytán elbocsátottak a 13100/1915 eln. számú honvédelmi ministeri rendelet folytán kiadott külön hirdetmény szerint a városi tanács katonai ügyosztályánál folyó évi október hó 11-től 17-ig terjedő időben amugy is jelentkeznie kell, ezen évfolyamokra vonatkozólag külön felhívást nem bocsátunk ki, miután a pótszemlére való jelentkezéskor a szakmunkások összeírásában is fel fognak vétetni.

Ellenben az 1897. évi születésű, valamint az 1865 évtől 1872 évig bezárólag született s a fenti szakmákhoz tartozó B) alosztályú népfelkelésre kötelezettekkel ezuttal felhívom, hogy a szakmunkások összeírásába leendő felvétel végett 1915 évi október hó 11-től október 15-ig terjedő időben a városi tanács katonai ügyosztályánál annál is inkább jelentkezzenek, mert az aki a jelentkezési kötelezettségnek nem tesz eleget kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettik.

Nagyvárad, 1915 október 9.

Eleméry Ferencz,
katonai tanácsnok.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Értesítjük a t. közönséget, hogy a
Wolfram lámpák

árak olcsóbb lett, Wolfram és egyéb izzó lámpák nagy raktára legolcsóbb áron a városban rendelkezésre áll. Telefon rendelésértezés nélkül házhoz szállítjuk.

Éjszaka éjjel ügyeletes szolgálat

Költségmentesek ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világítási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok,

izzó lámpák

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

4. lépcsőtől minden segítségesen.

7. Bazár utca telefonja 55. sz.